

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus VIII. Argumentum. Fundator Beneficii si mandet in Testamento
reservari

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72203)

Clement. quia contingit de Relig. dom. Moneta de commut. ult. volunt. quest. 11. cap. 5. n. 132. Pirr. Corrad. prax. benefical. lib. 2. cap. 12. n. 33. Tondut. resol. benefic. cap. 112. n. 3. & seqq. Rot. coram Emerix decis. 979. & decis. 1042. ubique n. 1., & punctualiter in decis. 1241. n. 6.

Cæterum ea, quæ promovebantur circa irrationabilitatem, & injustitiam denegati ab Episcopo consensus, ultra quod ex deductis à Scribentibus pro Carolo Josepho excludebantur, extranea prorsus erant à præsentis disputatione; quia sublata de medio transactione anni 1633. post dictum laudum celebrata, ex rationibus in decisionibus expensis, semper extat in suo robore idem laudum, quòd juxta Partium conventionem venit attendendum, nec incidenter revocari potest, proptereaque Causa ad præsens super Patronali pertinentia unicè venit judicanda ex Instrumento erectionis anni 1627. tam ab Ordinario, quàm in dicto laudo approbato, nisi per tres conformes talis erectio rescissa remaneat, ex superiùs adductis in §. *Quamvis enim*.

Et ita Domini approbantes reliqua in decisionibus Causæ deducta responderunt standum esse in resolutis pro confirmatione Sententiæ Rotalis canonizantis privativam Patronalem pertinentiam vigore Instrumenti fundationis anni 1627. favore Mariæ Elisabeth defunctæ hac lite pendente, ejusque filii Caroli Josephi utraque Parte informante.

ARGUMENTUM.

Fundator Beneficii si mandet in testamento reservari Juspatronatus pro ejus Hæredibus, & Successoribus quibuscumque, & deinde in alio testamento mandet reservari Juspatronatus pro ejus Consanguineis, aut Consanguineis Consanguineorum; & Episcopus in erectione reservet Juspatronatus ad formam primi testamenti, & non ad formam secundi; An hujusmodi Juspatronatus sit hæreditarium, aut potiùs mixtum, vel gentilitium?

SUMMARIUM.

- 1 Juspatronatus reservatum ab Episcopo in limine erectionis Beneficii pro Hæredi-

bus, & Successoribus quibuscumque est hæreditarium. Amplia, ut ibi.

- 2 Pro cognoscenda qualitate jurispatronatus est attendenda lex foundationis, & non dispositio testamentaria.
- 3 Mutatio voluntatis non præsumitur, nec censetur Testator recessisse à prima voluntate; sed in quo casu hæc procedant Vide n. 11.
- 4 An, & quando qualitas jurispatronatus hæreditaria volita in primo testamento censeatur repetita in secundo? & n. 6.
- 5 Juspatronatus relictum in testamento pro Hæredibus, & Successoribus, & postea relictum in codicillo pro Consanguineis an sit mixtum?
- 7 Juspatronatus relictum in primo testamento pro Hæredibus, & Successoribus, & deinde in alio testamento ab eodem Testatore relinquatur pro Consanguineis est merè gentilitium, & n. 10.
- 8 Novum testamentum irritat primum. Amplia ut n. 13. & 14.
- 9 An, & quando posterior dispositio sit potiùs attendenda, quàm prima?
- 12 Codicillus cum sit pars testamenti semper debet cum eo conciliari.
- 15 Consanguinei Fundatoris inskrare possunt apud legitimum Superiorem, ut reservatio jurispatronatus facta ab Episcopo ad formam primi testamenti pro Hæredibus rescindatur, & redigatur ad formam secundi pro Consanguineis.

CASUS VIII.

Pietate, ac religione ductus quidam Testator mandavit in ejus testamento erigi Beneficium in Ecclesia A., ac reservari Juspatronatus pro ejus Hæredibus, ac Successoribus quibuscumque; Deinde mutato consilio aliud condidit testamentum, in quo mandavit reservari Juspatronatus pro ejus Consanguineis, aut Consanguineis Consanguineorum: Defuncto Testatore Episcopus in executionem hujus piæ voluntatis erexit quidem Beneficium in præfata Ecclesia; sed non reservavit Juspatronatus ad formam secundi testamenti, nimirum pro Testatoris Consanguineis, aut Consanguineis Consanguineorum; sed ad formam primi, videlicet pro ejus Hæredibus quibuscumque. In quampluribus successivis vacationibus ejusdem Beneficii semper præsentarunt ad illud Hære-

redes Testatoris, uti hæredes, absque ulla expressione qualitatis sanguinis; nuper autem adinvento secundo testamento, quod fuit deperditum, & prætentibus Testatoris consanguineis, vigore illius, hujusmodi Juspatronatus esse merè gentilitium, & consequenter ad ipsos spectare, nulla habita ratione qualitatis hæreditariæ. Quæro proinde, an revera hujusmodi Juspatronatus sit gentilitium, vel potius hæreditarium, aut mixtum?

1 Certum est, quòd attenda reservatione Juspatronatus ab Episcopo facta in limine erectionis Beneficii, hujusmodi Juspatronatus sit hæreditarium; fuit enim ab Episcopo reservatum ad formam primi testamenti pro *Hæredibus*, & *SUCCESSORIBUS* quibuscumque; quam reservationem reddere Juspatronatus hæreditarium in nullius est controversia, maximè concurrente observantia; nimirum, quòd semper hæredes in successivis vacationibus Beneficii præsentaverint absque ulla expressione sanguinis, juxta *Textum in Clement. Plures de jurepat. Rot. in Romana*, seu *Parmen. jurispatronatus* 13. Decembris 1700. §. *Docuit coram Rño Molines Decano*, & alios superius relat. *Caf. VI. n. 14.* Itaut donec, & quousque non reformetur, aut non rescindatur præfata reservatio, Juspatronatus semper censendum sit hæreditarium, & hæredes semper sunt admittendi ad præsentandum, nulla habita ratione ad qualitatem sanguinis, ob eam rationem nimirum, quia pro cognoscenda qualitate Juspatronatus unicè attendenda venit Lex foundationis, & non testamentaria dispositio, autoritate, & consensu Episcopi destituta, ut notavi *Casu præcedenti num. 10. & seq.*, & concurrentibus pluribus dispositionibus semper illa attendenda, & præferenda venit, quæ munita dignoscitur eodem Episcopi consensu *Rot. in Tridentina Cappellania* 2. Martii 1714. §. *Ex illo coram R.P.D. Falconerio.*

Tota igitur difficultas, & dubium versatur, & reducitur ad hoc, videlicet, an attenda, purè, & præcisè voluntate Testatoris præfatum Juspatronatus sit hæreditarium, vel potius mixtum, aut gentilitium.

3 Et videtur dicendum esse mixtum; Regula enim generalis est, quòd mutatio

voluntatis non præsumatur, & quòd credi non debeat Testatorem pœnituisse prioris voluntatis *Natt. conf. 476. n. 7. & 16. Rot. decis. 168. nu. 6. coram Buratt.* Axioma etiam indubitatum est, quòd Testator non censetur recessisse à testamento, & à prima voluntate, nisi adsit omnimoda incompatibilitas, contrarietas, & repugnantia secundæ voluntatis cum prima. *Paris. conf. 61. nu. 48. tom. 1. Menoch. conf. 317. n. 29. & conf. 333. n. 18. Rot. decis. 168. n. 4. coram Buratt. & decis. 237. n. 1. & seq. coram Merlin. & dec. 67. n. 29. par. 13. rec.* His principiis præmissis, cum in casu præsentis secundum testamentum reservans Juspatronatus pro *consanguineis* non sit incompatible, nec contrarietur, nec repugnet cum primo reservante Juspatronatus pro *hæredibus*, & *successoribus*; qualitas sanguinis non repugnat, nec contrariatur qualitati hæreditariæ, ut per se patet, dicendum est Testatorem non revocasse primum testamentum, sed Juspatronatus pro *hæredibus* relictum in primo esse repetitum in secundo, & hoc secundum stare non correctivè, & revocativè, sed declarativè primi; declarando pro quibus hæredibus, & successoribus Testator voluerit reservare Juspatronatus in primo, nimirum pro hæredibus, & successoribus consanguineis; Et sic videtur, voluntas Testatoris fuisse constituere Juspatronatus mixtum, quale dicitur illud relictum pro hæredibus consanguineis, ex superius deductis in *Casu VI. n. 16.*, & dicam infra.

5 Et patet in codicillis; si enim Testator in testamento relinquat Juspatronatus pro *hæredibus*, & *successoribus*, & postea in codicillo relinquat illud pro *consanguineis*, hujusmodi Juspatronatus dicitur mixtum; quia codicillus in hoc casu staret declarativè, declarando nimirum Juspatronatus fuisse relictum pro hæredibus, & successoribus consanguineis, & non staret correctivè, aut revocativè, dum per codicillum numquam censetur recessum à dispositis in testamento, nisi adsit omnimoda repugnantia, & semper capi debet interpretatio, nè codicillus contradicat testamento, & nè illud corrigat, & si corrigat, quòd corrigat minus, quàm sit possibile *Natt. conf. 106. n. 3. tom. 9. Cyriac. controv. 584. n. 22. & seq. Roland. conf. 31. lib. 4.*

lib. 4. Rot. decis. 73. n. 23. coram Otthobon. Ita pariter in casu duorum testamentorum, in quorum primo sit reservatum Juspatronatus pro *heredibus*, & *successoribus*, & in secundo pro *consanguineis*, Juspatronatus censeretur mixtum; quia secundum testamentum staret declarativè, & non revocativè, & idem importaret, ac si Juspatronatus fuisset reservatum pro *heredibus*, & *successoribus* *consanguineis*.

6. Eòque magis hujusmodi Juspatronatus esset mixtum, si secundum testamentum reservans Juspatronatus pro *consanguineis* non contineret clausulam *cassans primum testamentum*, aut esset confirmatorium primi; quia tunc Juspatronatus relictum in primo testamento pro *heredibus*, & *successoribus* censeretur repetitum in secundo, & qualitas hæreditaria contenta in testamento confirmato ita injungeretur cum qualitate sanguinis, quæ in testamento confirmante scripta est, ut in eo inesse censeretur, & Juspatronatus in eodem testamento confirmante relictum pro *consanguineis*, haberetur ac si fuisset relictum pro *consanguineis*, *heredibus*, ac *successoribus*, ut docent *Cephal. conf. 63. & 64. per tot. Natta conf. 483. & 484. & 527. Fusar. de substit. q. 45 I. n. 5. Surd. decis. 38. n. 17. & 230. n. 2 I.*

7. Hæc omnia torquere videntur intellectum, & illum inclinare pro qualitate mixta præfati Jurispatronatus; sed eis minimè attentis censeo, inspecta purè, & præcisè voluntate Testatoris hujusmodi Juspatronatus esse merè gentilitium. Quoniam Testator, postquam reservavit Juspatronatus in primo testamento pro *heredibus*, & *successoribus* quibuscumque, devenit ex intervallo ad secundum testamentum, ibique reservavit Juspatronatus pro *consanguineis*, aut *consanguineis consanguineorum*, nulla habita mentione de qualitate hæreditaria: Ex quo sequitur Juspatronatus hæreditarium relictum in primo testamento non esse repetitum, sed ademptum in secundo; & Juspatronatus esse regulandum non ad formam primi testamenti, sed ad formam secundi; in quo cum reservertur absolute, & simpliciter pro eis de sanguine, dicendum est esse merè gentilitium, juxta *Ansaldo. in adnotatione ad suam decisionem inter im-*

pressas in ordine 52. num. 23.

8. Stabilis namque, & immota est conclusio, quòd novum testamentum suapte natura revocet, & irritet primum cum omnibus in eo contentis *l. jure ff. de legat. 3. & l. si quis priore ff. ad Senat. Consult. Trebell. Natta conf. 476. n. 17. Mantie. de conjeetur. lib. 12. tit. 1. n. 36. & seqq. Rota decis. 222. n. 9. par. 18. tom. 1. rec.* Et quòd posterior dispositio, & scriptura sit attendenda, quoties ista sit facta per intervalum, & non incontinenti; quia scilicet quando ex intervallo secunda dispositio diversimodè concipitur à prima, arguitur mutatio voluntatis, & correctio; sed ubi incontinenti legitur talis diversitas, non præsumitur correctio, ut rectè explicant *Gloss. in l. si tibi ff. de adm. leg. verb. præsens ibi-- Item, quæ est ratio incontinenti, vel ex intervallo responde, quia non est verisimile, ut corrigat, quod incontinenti fecerat, & facit -- Castren. in l. quod traditum 86. de condit. & demonstr. ibi-- Ut tunc inspicatur ultima forma, vel scriptura, quando ex intervallo fiunt, secus si incontinenti, vel continuata scripturas, quia non censetur una prior, quam alia, & sic non censetur recessum à precedenti.* Quapropter totum id, quòd in secundo testamento non legitur repetitum, censetur revocatum, ut tumentur *Bart. in l. Statius Florus ff. de jur. Fisc. Ruin. conf. 93. nu. 14. Fusar. de substit. quest. 45 I. n. 1.* Cum autem in casu præfenti qualitas hæreditaria non legatur repetita in secundo testamento, sed solum ibi volita reperitur qualitas gentilitia; sequitur hujusmodi Juspatronatus, inspecta voluntate Testatoris, esse merè gentilitium, & ejus hæredes titulo hæreditario non posse ad illud adspirare, nec vigore primi testamenti; quia illud est revocatum per secundum, nec vigore secundi; quia in eo Juspatronatus relictum pro illis non legitur; sed solum pro *consanguineis*, ut in terminis fideicommissi dispositum fuit per *Text. in l. Statius Florus ff. de jur. Fisc. ibi-- fideicommissum non præstatur ex primo testamento per secundum revocato, non ex secundo, quia in eo relictum non fuit.*

11. Non obstant conclusiones, & axiomata superius pro concludenda qualitate mixta hujus Jurispatronatus, deducta nimirum, quòd mutatio voluntatis præsumi

mi non debeat, & quòd Testator non censeatur recessisse à prima voluntate, nisi adfit omnimoda incompatibilitas, & repugnantia secundæ. Etenim ista omnia procedunt in terminis testamenti, & codicilli, & in his terminis loquuntur auctoritates ibi adductæ, non verò in terminis duorum testamentorum. Ratio autem differentiæ inter utrumque est, quia cum codicillis sit pars testamenti, ac una, & eadem dispositio cum testamento *Rot. decis. 207. n. 43. par. 9. tom. 1. rec.*, omnes præsumptiones dicunt, omnesque capi debent interpretationes, ut ita concilietur testamentum cum codicillo, ut unum non remaneat revocatum per alterum. *Rot. in Narnien. Primogenitura de Arca 15. Februarii 1700. S. Quoniam coram clar. me. Cardinali Caprara.* At verò in casu duorum testamentorum, cum secundum testamentum sit actus, qui sui natura tendit ad destructionem primi testamenti, & omnium in eo contentorum *Mans. consult. 545. num. 2. tom. 6.*, sequitur in dubio respondendum in exclusionem repetitionis qualitatis hæreditariæ, & in admissionem qualitatis Jurispatronatus merè gentilitiæ in secundo testamento à Testatore volitæ, juxta differentiam, quam assignat *Rot. inter unum, & alterum casum in Romana Canonum de Salvatiis 14. Februarii 1707. S. His coram Reverendis. Molines Decano.*

13 Quòd procedit etiam si secundum testamentum non haberet clausulam cassans primum testamentum, quoniam etiam sine hujusmodi clausula revocatoria primum testamentum reservans Juspatronatus pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, dicitur ipso jure cassatum, & ruptum per secundum. *Decius conf. 512. sub n. 1.*, maxime si in secundo testamento fuisset reservatum Juspatronatus pro consanguineis tantum, tunc enim expressè revocaretur primum testamentum, & excluderentur hæredes, uti hæredes à consecutione hujusmodi Jurispatronatus propter dictionem tantum, quæ est inclusiva expressorum, & reliquorum exclusiva. *Barbos. de dictionibus dict. 401. n. 2.*

14 Procedit insuper etiam si secundum testamentum esset confirmatorium primi; distinguendum est enim inter secundum testamentum continens confirmationem

Pars II.

primi generalem quoad omnia, & secundum testamentum continens confirmationem primi specialem quoad aliqua. Licet enim testamentum confirmatorium primi generaliter quoad omnia illud non rumpat, nec revocet; sed quidquid dispositum fuit in primo censeatur repetitum in secundo, ex auctoritatibus superius adductis *S. Eoque magis*, tamen testamentum confirmatorium primi specialiter quoad aliqua, quoad non confirmata censeatur revocatum. Unde cum in casu præsentis licet admittatur secundum testamentum confirmasse primum quoad aliqua ibi disposita, tamen cum non legatur confirmasse primum quoad qualitatem Jurispatronatus hæreditariam; ista non dicitur repetita in secundo testamento præferente qualitatem Jurispatronatus merè gentilitiam, & censeatur mutata voluntas Testatoris quoad dictam qualitatem hæreditariam *Mans. consult. 545. n. 2. tom. 1.*

15 Probato autem ex his, quòd hujusmodi Juspatronatus, intenta purè, & præcisè voluntate Testatoris, sit merè gentilitium, & quòd Testator voluerit succedere in eo omnes ejus consanguineos, nulla habita ratione qualitatis hæreditariæ; iidem consanguinei vigore secundi testamenti revocatorii primi, poterunt instare apud legitimum Superiorem, ut supradicta reservatio facta ab Episcopo in limine erectionis Beneficii pro hæredibus, & successoribus quibuscumque ad formam primi testamenti rescindatur, aut reformetur, & redigatur ad formam secundi testamenti, nimirum pro consanguineis, aut consanguineis consanguineorum, juxta voluntatem Testatoris in eodem secundo testamento expressam, quam Episcopus non poterat alterare, nec adversus eam aliquid agere. *Vivian. de jurepatr. lib. 4. cap. 9. n. 7. & seq. Rot. in Tridentina Cappellania 2. Martii 1714. S. Insuper coram R. P. D. Falconerio.*

ARGUMENTUM.

Reservato Jurepatronatus Activo, vel Passivo à Fundatore pro ejus Descendentibus; Qui prætendit ad se spectare Juspatronatus tamquam Descendens, quomodo, & ex quibus probare teneatur hujusmodi descendentiam?

G

SUM-